

Sabima kartleggingsnotat 17-2018

Sommerfuglregistrering i Oppland og Hedmark 2018

Av Reidar J.D.I. Voith

Registrering av sommerfugler i Oppland og Hedmark 2018

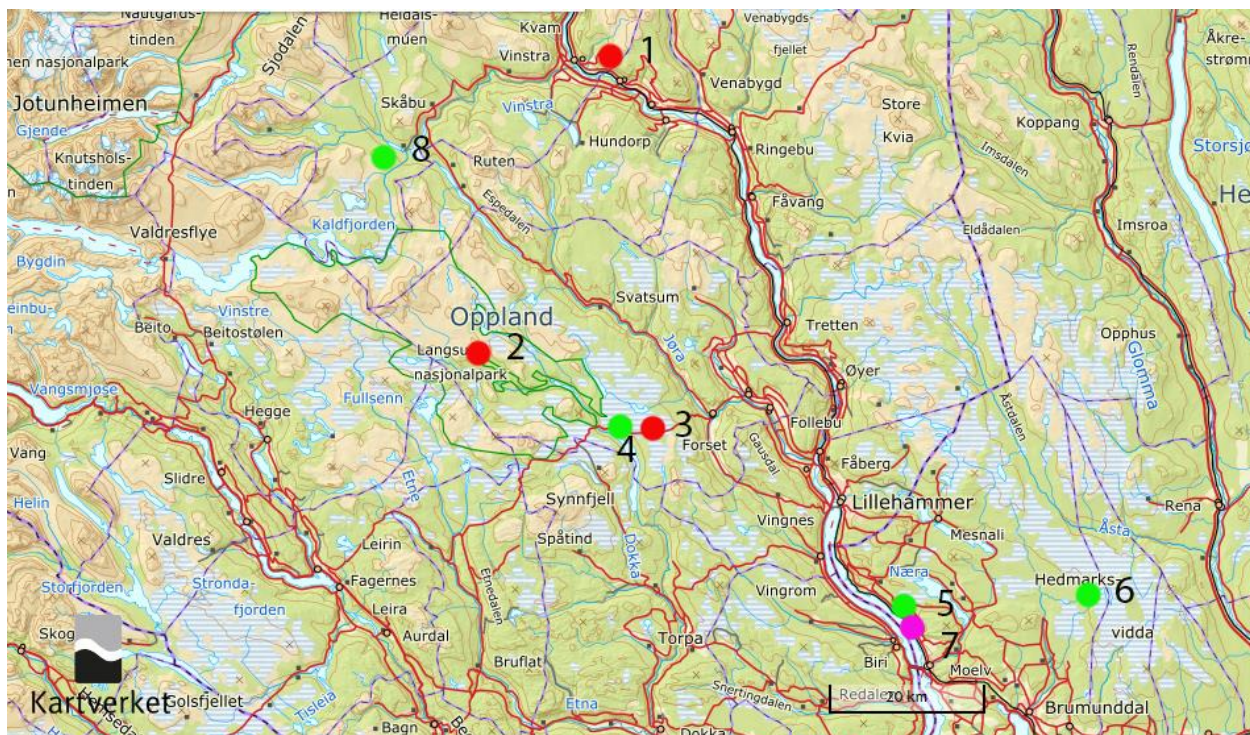
Sesongen 2018 var tanken å registrere sommerfugler hovedsakelig i Oppland fylke, men også de tilstøtende områder i Ringsaker kommune i Hedmark.

Hoveddelen av registreringen ble gjort ved hjelp av tre lysfeller plassert henholdsvis i Stordalsberget naturreservat ved Harpefoss, Kittilbu utmarksmuseum i Langsua Nasjonalpark samt ved en privat eiendom ved Trettsvea, like vest for Kløvstadhøgda naturreservat. I

I tillegg til lysfellene ble det brukt to feromonfeller for å samle glassvinger på myrene ved Kittilbu i juni-juli, og det ble brukt syv rødvinfeller i samme tidsrom i områdene ved Kvernbrusetrin, Skåbu-Sikkilsdalen og Harasjømyra naturreservat for å registrere taigafløy (Xestiaslekten)

Emneord: Lysfeller, Xestia, rødvinfeller

Oversikt over området og prosjektene:

1. Stordalsberget naturreservat: Registrering av nattsommerfugler ved hjelp av lysfelle og dagflyvende arter med håving.

2. Liomseter og 3. Kittilbu: Lysfelle ved Kittilbu, dagsveiping og feromonfeller

4. Valdrestjernbekken og de andre myrene i området: Feromonfeller for å søke etter glassvingene *Synanthedon polaris* og *S. aurivilli*.

5. og 7: Kløvstadhøgda naturreservat: Lysfelle ved Trettsvea ved østenden av reservatet, daghåving.

6. Harasjøen og 8. Skåbu; Sikkilsdalen og Størhøilivegen: Søk med rødvinfeller i gammelskog etter taigaflyene, særlig *Xestia gelida*.

De nødvendige tillatelser til innsamling i Stordalsberget, Harasjømyra og Kløvstadhøgda naturreservater samt Langsua nasjonalpark ble innhentet fra Fylkesmennene i Oppland og Hedmark og nasjonalparkledelsen vinteren 2017-18.

Stordalsberget naturreservat

Figur 1: Stordalsberget: Varme bakker og rasmarker.

Sommeren 2018 var meget varm og svært tørr i Gudbrandsdalen. Etter en meget snørik vinter gikk kulden i april måned, mens snøen lå til første uke i mai på ca. 600 m.o.h.

Stordalsberget er vestvendt, og snøen var smeltet allerede i begynnelsen av april. Fellen der ble satt ut den 20. april, og den sto til den 8. oktober. Den ble tømt stort sett ukentlig, og det ble også registrert en del dyr ved slaghåving på dagtid. Sesongen startet ganske normalt med rikelig flyvning av de overvintrende artene og vårartene, men da tørken to grep utover i juni ble fangstene mindre enn forventet. I

juli var volumet av innsamlede dyr under halvparten av hva de var året før da fellen stod 300 meter lengre sør i samme område. Utover høsten tok volumet seg opp, men antallet arter registrert ser ut til å være færre enn normalt.

I skrivende stund er alle funn frem til og med 23. juli ferdig sortert og preparert og de fleste av funnene frem til og med 15. juni er også identifisert, og genitalpreparert ved behov. Funnene legges fortløpende ut på Artsobservasjoner.no Utover høsten vil resterende funn sorteres, prepareres og registreres på Artsobs.

Hovedinntrykket fra fellematerialet i Stordalsberget er at de fleste rødlisteartene som i tidligere år er registrert fremdeles er å finne. I skrivende stund er 17. rødlisteart registrert:

<i>Cochylidia heydeniana</i>	NT
<i>Coleophora partitella</i>	CR
<i>Cosmardia moritzella</i>	CR
<i>Depressaria silesiaca</i>	VU
<i>Dichrorampha consortana</i>	VU
<i>Ecliptopera capitata</i>	VU
<i>Elachista cingillella</i>	EN
<i>Epirrhoe pupillata</i>	EN
<i>Lyonetia padifoliella</i>	VU
<i>Nemapogon nigralbella</i>	VU
<i>Parnassius apollo</i>	NT
<i>Phyllonorycter nigrescentella</i>	VU
<i>Polypogon tentacularia</i>	NT
<i>Spaelotis suecica</i>	NT
<i>Xestia rhaetica</i>	NT
<i>Zygaena lonicerae</i>	EN

Phyllonorycter nigrescentella er en ny rødlisteart for Stordalsberget og *Zygaena lonicerae*, som ble oppdaget i fjor ved Skardsetra ble gjenfunnet i år.

Gledelig var det å se at *Lyonetia padifoliella*, en lansettmøll som kun er funnet noen få steder i Norge og Sør-Finland hadde et meget godt år. Den var svært tallrik i juni og juli. Et godt år hadde også sekkemøllen *Coleophora partitella*. Mens den i fjor kun dukket opp i et par-tre eksemplarer, har den i år vært ganske vanlig i fellene.

Figur 2: Femflekket bloddråpesvermer *Zygaena lonicerae* er nå på det nærmeste uttdødd på Østlandet. Ved Skard, en seter i fjellet ovenfor Storddalsberget finnes den fremdeles. Den ble oppdaget i fjor, og gjenfunnet i år.

Figur 3: Fjellglassvingen *Synanthedon aurivillii*. Denne arten og den nærstående Svartkroppglassvingen *Synanthedon polaris* ble først nylig erkjent som to forskjellige arter i Norge. I Området ved Kittilbu er det kun fjellglassvingen av de to som er funnet så langt.

Kittilbu og Trettsvea, Kløvstadhøgda naturreservat

Fellefangstene fra Kittilbu er ikke sortert ennå, men funnene fra slagghåving som ble gjennomført ved fem-seks anledninger gav færre funn enn i fjor. *Phyllonorycter rolandi* ble gjenfunnet med to eksemplarer ved Kittilbu, og likeså dvergmøllen *Stigmella betulicola*. Dens nære slektning *Stigmella vimeniticola* ble funnet ny på lokaliteten, denne arten er en av det såkalte *Salicis* komplekset som vil bli nærmere utredet i årene som kommer.

Fjellglassvingen *Synanthedon aurivillii* ble funnet ny for området ved Valdrestjernbekken i fjor, og den ble gjenfunnet i to eksemplarer ved Kittilbu ved hjelp av feromon i år. Svartkroppglassvingen *Synanthedon polaris* ble ikke påvist, mens derimot rødflekkglassvingen *Synanthedon culiciformis* var meget vanlig, med godt over hundre eksemplarer i fellene i begynnelsen av juli.

Tanken var også å undersøke Kløvstadhøgda naturreservat med lysfeller, eventuelt malaisetelt. Dette viste seg imidlertid å bli for vanskelig, siden de interessante områdene med alm- og lindeskog var bortimot loddrette stup. Jeg fant ikke noen egnede steder for malaisetelt, og jeg hadde kun tre besøk inn i området med LepiLed (batteridrevet lampe for lyslokking med laken), men det gav ikke noen interessante funn.

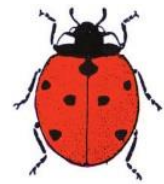
En lysfelle ble satt ut i begynnelsen av mai på gården Trettsvea, to-tre hundre meter sørøst for reservatet. Naturen her er variert kulturlandskap med mye lønn, hyll og bjørk. Fellen stod til 20. oktober. Fangstene herfra er ikke sortert ennå, men kan forventes lag ut på Artsobservasjoner utover vinteren 2018-19.

Taigaflyene (Slekten *Xestia*)

Når det gjelder taigaflyene, så ser det ut til at de sjeldnere artene i vårt område; Lyst taigafløy, *Xestia sincera* og Brunpudret taigafløy, *Xestia gelida* begge var mye tidligere enn vanlig.

To kontrollfeller ble satt på de kjente lokalitetene Kvernbrusetrin og Storhøilivegen. Poenget med disse var kun å påvise når artene var i gang med flyvningen. I tillegg ble fem feller satt ut på lovende steder: Tre langs vegen innover mot Sikkilsdalen og to på «skogøyer» i Harasjømyra naturreservat på den såkalte «Hedmarksvidda» i håp om å påvise dem der.

Xestia sincera ble ikke funnet på den kjente lokaliteten Kvernbrusetrin, mens *Xestia gelida* ble fanget allerede den 18. juni, godt tre uker tidligere enn i 2016 og fem uker tidligere enn i 2012. Også ved Storhøilivegen fløy den tidlig, fra 18. juni og frem til 3. juli. I fellene langs Sikkilsdalsvegen og på Harasjømyra ble de ikke funnet.

På de to sistnevnte fellestedene var det dessverre veldig få nattfly i det hele tatt, og de bekrefter dessverre to bestemte inntrykk fra de siste år, nemlig,

- 1) At taigafløyene, særlig de sjeldnere artene i slekten er ekstremt lokale, og at en forskjell på et par hundre meter kan avgjøre om man finner dem eller ikke og,
- 2) At skogene i Oppland-Hedmark, også eldre naturskoger, over store områder har svært få nattflyarter, og i svært lave antall. Grunnen til dette er ukjent, men gjentatte forsøk med rødvins- og lysfeller de senere år har vist at store områder så å si kun er «Svart hav.»

Figur 4: Et litt uanselig medlem av taigafløyslekten: Spinkelt taigafløy, *Xestia laetabilis* fra Kitiilbu i juni i år.

Litteratur:

Imby L, 1996, *Xestia borealis*, Tajgafjällfly. Sveriges lantbruksuniversitet. <http://artfakta.artdatabanken.se/taxon/101981/> (mars, 2016)

Imby L, 1996, *Xestia distensa*, Östlig fjällfly. Sveriges lantbruksuniversitet. <http://artfakta.artdatabanken.se/taxon/101982/> (mars 2016)

Imby L, 1996, *Xestia gelida*, Fjällskogsfly. Sveriges lantbruksuniversitet. <http://artfakta.artdatabanken.se/taxon/101984/> (mars 2016)

Kalländer C og Ryrholm N, 2003, *Xestia atrata*, Bredvingat skogsfly. Sveriges lantbruksuniversitet. <http://artfakta.artdatabanken.se/taxon/102514> (mars, 2016)

Laaksonen J et al. 2006, A new efficient bait-trap model for Lepidoptera surveys – the “Oulu” model. *Entomologia Fennica* 17, 153-160

Silvonen K, 2001, <http://www.kolumbus.fi/silvonen/lnel/n20/Xesatrat.htm/> (mars 2016, denne siden ser ut til å være tatt bort i sept. 2016)

Skou P, 1991, Nordens ugler. Sider 444- 454. Apollo books

Aarvik L, Hansen LO, Kononeko V, 2009, Norges sommerfugler. Sider 402-407. Norsk entomologisk forening, NHM

Aarvik L og Christiansen C, 2011, *Xestia gelida* (Sparre Schneider 1883) (Lepidoptera, Noctuidae) rediscovered in Norway. *Norwegian journal of entomology* 58, 1-6

Aarvik L et al., 2013, Kvernbrusætrene i Sel, nyoppdaget utpost for taigaens mest sjeldne nattsommerfugler. *Insekt-nytt*, Nr 38,1